

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ, ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В
ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: здобувачка освіти 4 курсу 411
Спеціальності 231 Соціальна робота
Освітньо-професійної (наукової) програми
«Соціальна робота»
Аліна АНДРЕЄВА
Керівник : Володимир ГУРІЧ
Доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент Кулик І.В. доцент кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи
ПНУ імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В УМОВАХ ЗДО.....	6
1.1.Сутність поняття «адаптація» в педагогіці та психології	6
1.2.Особливості адаптації дітей до перебування в умовах ЗДО	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО УМОВ ПЕРЕБУВАННЯ В ЗДО....	21
2.1.Аналіз соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО ...	21
2.2. Психолого-педагогічні умови адаптації дітей до умов перебування в ЗДО ..	23
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	26
3.1.Організація педагогічної діагностики готовності дітей до перебування в ЗДО та результати констатувального експерименту.....	26
3.2.Впровадження програми адаптації дітей до перебування в умовах ЗДО	31
3.3.Аналіз результатів контрольного етапу педагогічного експерименту	35
ВИСНОВОК	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дошкільна освіта є важливим етапом у житті кожної дитини, де вона здобуває не тільки знання, але й розвиває соціальні навички, які допоможуть їй в подальшому житті. Проте, не всі діти легко пристосовуються до нового оточення та умов перебування в дошкільному закладі. Саме тому, соціальні технології адаптації дітей є важливим інструментом для забезпечення комфортного перебування дитини в дошкільному закладі та сприяння її успішній адаптації до нового соціального середовища.

За останні роки значно зросла кількість дітей, які перебувають у дошкільних закладах. Це пов'язано з розширенням можливостей роботи батьків, більшою увагою до виховання дітей, а також з підвищенням рівня життя населення. Проте, перебування у нових умовах може бути для дітей стресовим і викликати складнощі у їх адаптації до нового середовища. Зважаючи на те, що дошкільний вік є важливим етапом у формуванні особистості дитини, забезпечення її комфортного перебування в дошкільному закладі та успішної адаптації є особливо важливим завданням для педагогів та батьків. Саме тому, використання соціальних технологій може допомогти педагогам ефективно працювати з дітьми, забезпечити їх комфортне перебування в групі та сприяти розвитку соціальних навичок.

Адаптація– процес розвитку пристосувальних реакцій організму у відповідь на нові для нього умови. Великий внесок у вивчення проблем адаптації особистості зроблений вченими (М. Р. Битянова, Я. Л. Коломінський, А. А. Налчаджян, А. В. Петровський, А. А. Реан та ін) і зарубіжній психології (А. Маслоу, Г. Сельє, К. Роджерс, А. Фрейд, З. Фрейд, Т. Шибутані, Х. Хартманн та ін.).

Особливу увагу, проблемі адаптації дошкільників в ЗДО , приділяють такі педагоги (А. М. Богуш, Н. Д. Ватутіна, Н. Ф. Виноградова, Н. В. Гавриш,Т. А. Куликова, С. А. Козлова, М. Л. Печора, Р. В. Тонкова Ямпольська). Автори

вважають, що вступ дитини до закладу дошкільної освіти змінює майже всі умови її життя. Від того як проходить звикання дитини до нового режиму, до незнайомих людей залежить її фізичний і психічний розвиток, а також подальше благополуччя існування в дитячому закладі й сім'ї.

Об'єктом дослідження є процес адаптації дітей до умов перебування в закладі дошкільної освіти.

Предмет дослідження – соціальні технології, які сприяють адаптації дітей до дошкільного закладу.

Метою дослідження є визначення ефективності застосування соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в закладі дошкільної освіти.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Проаналізувати психологічні особливості адаптації дітей до дошкільного закладу;

2. Визначити соціальні технології, які використовуються для адаптації дітей до дошкільного закладу;

3. Оцінити ефективність застосування соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в закладі дошкільної освіти.

У процесі дослідження будуть використані такі **методи**: аналіз наукової літератури, емпіричні методи (спостереження, опитування), статистичний аналіз даних.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що будуть проаналізовані сучасні соціальні технології, які використовуються для адаптації дітей до дошкільних закладів, зокрема, технології, що спрямовані на підвищення рівня соціальної адаптації дітей, формування самостійності, розвитку комунікативних навичок та здібностей, розвитку емоційної стійкості та інших ключових компетенцій.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів в роботі дошкільних закладів та педагогічних працівників, що працюють з дітьми, які перебувають у стані адаптації. Розроблені в рамках дослідження соціальні технології можуть бути використані

для забезпечення якісної та ефективної роботи з дітьми, підвищення рівня їх соціальної адаптації та покращення їхнього благополуччя в закладі дошкільної освіти. Крім того, результати дослідження можуть бути корисними для батьків, які шукають оптимальний підхід до адаптації своїх дітей до нового середовища.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел (44 найменування), 3 додатків (10 сторінок). Повний обсяг роботи становить 58 сторінок, основною тексту – 45 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В УМОВАХ ЗДО

1.1. Сутність поняття «адаптація» в педагогіці та психології

Дошкільна освіта є першою ланкою в системі безперервної освіти, яке, крім сімейного виховання, закладає основи соціокультурного становлення особистості і забезпечує формування набору ключових компетенцій. Придбання індивідом необхідних для життя якостей, активне засвоєння і відтворення соціального досвіду суспільства визначається в сучасній науці як процес соціалізації. Вчені розглядають взаємозв'язок між процесами соціалізації та адаптації і акцентують увагу на розумінні адаптації як способу взаємодії між суспільством і його членами, першого рівня соціалізації людини.

Дошкільні навчальні заклади в цьому сенсі відіграють вирішальну роль у дитинстві. Концепція дошкільної освіти та фундаментальний компонент дошкільної освіти чітко визначають концептуальні координати діяльності дошкільного закладу: стати "інститутом соціалізації", метою якого є забезпечення фізичної, психологічної та соціальної компетентності дитини, адаптація до нормалізованого існування серед людей та встановлення стосунків зі світом. формування, вивчення особистого існування, озброєння елементарними науками і мистецтвом життя.

Соціологія розглядає дитинство як частину соціальної структури суспільства, як особливий стан соціального розвитку. Як об'єкт спеціального соціологічного аналізу, дитинство в його структурному вираженні знаходиться в центрі уваги теоретиків і практиків.

Соціальний розвиток дитини виступає невід'ємною частиною перетворення біологічного індивіда в соціальну істоту шляхом залучення його в різні види діяльності в результаті особистісного розвитку і соціалізації. Період дошкільного дитинства є основоположним в процесі соціального розвитку людини. Успіх процесу соціалізації не тільки в шкільний період, але і в процесі

самовизначення особистості в житті залежить від того, наскільки успішним буде формування особистісних соціально-психологічних механізмів соціалізації на даному віковому етапі. Спілкуючись з дорослими і однолітками, діти вчаться жити поруч з іншими, враховувати їх інтереси, правила і норми поведінки в суспільстві, тобто вони стають соціально грамотними.

Термін "соціалізація" використовується для позначення процесу, в ході якого людина з певними біологічними передумовами набуває якості, необхідні йому для життя в суспільстві. Соціалізація-це процес засвоєння і подальшого розвитку індивідом соціокультурного досвіду: навичок, норм, цінностей, традицій, накопичених з покоління в покоління і переданих з покоління в покоління; процес включення індивіда в систему соціальних відносин і формування його соціальних якостей. Г. Андреева визначає соціалізацію як "двосторонній процес, що включає, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду через входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків; з іншого боку, процес активного впровадження індивідом системи комунікації в процесі його активна діяльність, активне включення в соціальне середовище " [10, с.334]. При такому підході метою соціалізації є створення сприятливого середовища для формування соціальної компетентності дітей. Вступаючи в суспільство або спільність іншого порядку, дитина засвоює цінності і норми суспільства, адаптується до нових умов соціального існування, і відбувається його інтеграція. По суті, соціалізація означає включення дошкільника в певну соціальну спільність, групу, колектив дітей (О.Кононко).

Аналіз численних концепцій соціалізації дозволяє нам виділити основні підходи до розгляду місця і ролі особистості в процесі соціалізації. У деяких з них суб'єкт-об'єкт (суспільство виступає в якості суб'єкта впливу, а людина - в якості об'єкта) визначає пасивну позицію людини в процесі соціалізації, розгортає його адаптацію, відтворення соціальних норм і відповідність певним соціальним очікуванням.

Сучасне розуміння соціалізації базується на положеннях обох концепцій соціалізації. Соціалізація - це єдність соціального та індивідуального. Процес соціалізації здійснює соціальну типізацію людини і адаптує його до соціокультурного простору.

Соціалізація-це багатогранний процес засвоєння і відтворення людиною досвіду життя в суспільстві. Таким чином, в контексті педагогічних характеристик даного визначення Н. Голованова пропонує п'ять підходів до розуміння цього поняття:

- соціологічний: розглядає соціалізацію як механізм соціальної імітації, як спонтанний вплив навколишнього середовища і цілеспрямовані процеси виховання і тренінгу;

- факторно-інституційний: соціалізація визначається як сукупність дій, факторів, агентів та інститутів соціалізації;

- інтеракціоніст: найважливішою домінантою соціалізації є міжособистісна взаємодія, комунікація, без якої неможливо стати особистістю;

- інтер'єр: соціалізація включає в себе засвоєння людиною соціального досвіду, культури, норм, цінностей, установок, накопичених суспільством. В результаті індивід виробляє власну систему внутрішніх регуляторів, форм поведінки;

- інтроіндивідуальний: соціалізація не обмежується адаптацією до навколишнього середовища, а являє собою творчу самореалізацію особистості, самотрансформацію, самовдосконалення.

Розглядаючи конкретні підходи до соціалізації, ми розглянемо їх сутність і механізми реалізації, запропоновані провідними вченими: особистісна цінність, роль, активність.

Особиста цінність: заснована на особистій цінності

Орієнтована парадигма освіти, розроблена академіком І. Бехом. Мета педагогіки ціннісної орієнтації інтерпретується як пошук педагогічних впливів, при яких соціальні цінності стають внутрішнім змістом молодої людини і розвиваються в систему особистісних цінностей як регуляторів його соціальної

поведінки [23]. Система освіти заснована на особистості дитини, забезпечуючи комфортні, безконфліктні умови для його розвитку, реалізації його природних потенціалів, ціннісної орієнтації педагогів на особистість дитини, його індивідуальну унікальність, самобутність, творчі здібності, які значно полегшують його соціалізацію і адаптацію до нових умов життя.

Роль означає "включення індивіда в цілеспрямовану систему різних ролей з метою розвитку певних особистісних якостей, характеру і моральних установок", згідно Л.Божович [32, с. 113]. Теорія ролей, згідно Л. Божович, є єдиною, яка намагається розкрити "механізм" засвоєння соціального досвіду дитиною. Термін "роль" визначається як розроблена (або структурована) послідовність дій, які людина виконує в ситуації взаємодії з іншими людьми, тобто в тих випадках, коли він виступає як член суспільства. Кожна людина виконує ряд соціальних функцій у суспільстві. Добре відомо, що ролі, властиві людині як члену суспільства, впливають на процес формування його особистості. Дитина, виконуючи певне завдання, доручення, фактично виконуючи певну соціальну роль, потрапляє в систему ситуацій, які вимагають прояву певних якостей і, отже, сприяють їх розвитку. Перехід дитини до нового виду діяльності визначає його входження в нові соціальні умови. Тому дитина повинна бути готова виконувати ролі, необхідні їй для життя в суспільстві. Соціальний розвиток особистості-це накопичення соціального досвіду, це правильно продумане рішення в будь-якій ситуації. У той же час процес оволодіння цими ролями передбачає участь кожного учня в діяльності і спілкуванні. "Якщо у дитини немає достатнього досвіду у виконанні ролей, це призводить до затримки соціалізації і впливає на повноцінне виконання нею власних ролей", - зазначає Л.Божович [32, с. 116]. Таким чином, рольовий підхід є важливим інструментом, який спрямовує розвиток особистості і готує його до виконання соціальних функцій.

Діяльність: згідно з якою соціальний розвиток індивіда відбувається в процесі залучення його в різні види діяльності. Активний підхід був заснований П.Блонським і Л. Виготським і поглиблений о. Леонтєвим, який підкреслював,

що "реальною основою особистості є особлива структура цілісної діяльності суб'єкта, що формується на певних етапах розвитку його людських зв'язків зі світом" [17, 29]. А. Леонтьєв, який розробив активний підхід, вважав, що тільки такий підхід може з'ясувати роль зовнішніх умов життя дитини і тих установок, які у нього є. Тільки такий підхід, який стосується аналізу змісту самої розвиваючої діяльності, дає правильне розуміння провідної ролі освіти, яке впливає на активність дитини, формує його ставлення до дійсності, а отже, визначає його психіку і свідомість [19].

Грунтуючись на діяльнісному підході, А.Петровський розробив теорію розвитку особистості як процесу входження в різні соціальні групи. Відповідно до цієї теорії, вступ людини в життя як соціальної істоти вимагає, щоб він пройшов три стадії соціального розвитку:

1) адаптація до норм і форм взаємодії і діяльності, які ефективні в цьому співтоваристві;

2) індивідуалізація як задоволення потреб індивіда в максимальній персоналізації; прояв власної індивідуальності, закріплення в структурі особистості;

3) інтеграція, що визначається протиріччям між бажанням бути ідеально представленим власними відмінностями, характеристиками і потребами групи, бажанням приймати тільки ті якості, які сприяють розвитку групи, оскільки вони направляють розвиток індивіда як особистості [42].

Варто звернути увагу, що індивідуальний рівень розвитку багато в чому залежить від розуміння дитиною свого внутрішнього світу, від формування його внутрішнього ставлення до самого себе. Важливим регулятором поведінки індивіда і, отже, його соціалізації є "Я-концепція", яка була представлена Р.Бернсом як динамічна система уявлень людини про себе, установок, спрямованих на самого себе. "Я-концепція" виконує потрібну функцію: вона сприяє внутрішній узгодженості особистості; вона визначає характер і особливості інтерпретації набутого досвіду; це служить джерелом очікувань щодо особистої поведінки та вас самих. Дошкільнята вже керуються системою

ставлення до себе, яка дозволяє дитині не тільки передбачити індивідуальні результати власних дій, а й передбачити і уникати помилок, які не відповідають його основним потребам і ціннісним уявленням.

Особливість процесу соціалізації дітей досліджуваного вікового періоду пояснюється чутливістю дитини, підвищеною чутливістю до змісту власної Я-концепції, в результаті чого він стає сприйнятливим до зовнішніх впливів. Вчені пояснюють цей факт відсутністю глибоких і різноманітних уявлень про соціальні ролі, законах людських відносин, відсутністю досвіду спілкування з однолітками і дорослими, у дітей мало можливостей вирішувати проблемні ситуації, приймати соціально прийнятні заходи і, нарешті, відчувати почуття роз'єднаності в нерозривному зв'язку зі своєю матір'ю і сім'єю.

Адаптація є предметом сучасних теоретичних і практичних досліджень, які пов'язані з об'єктивною потребою суспільства у формуванні соціальної мобільності особистості на різних вікових етапах. Ця проблема стає ще більш важливою в контексті модернізації системи освіти в Україні в контексті європейських вимог і переходу до шкільної освіти для дітей з шестирічного віку.

Вчені розглядають можливість адаптації [пізнього силату. *adaptatio-pristosuvannya*] як процес пристосування структури і функцій організму до нових умов життя [3, 43, 44]. У той же час будь-яка адаптація також є результатом адаптивного генезу [34, с.216].

Вивчення літературних джерел показує, що поняття адаптації використовується в декількох значеннях: сукупність реакцій пристосування людського суспільства до природного і соціального середовища; реакції індивіда на зміни в навколишній дійсності і в сенсі вступу індивідів в різні соціальні ролі і, в цілому, відображають основні закономірності, що забезпечують життя і розвиток різних систем у взаємодії внутрішніх і зовнішніх умов їх існування.

Аналіз робіт з проблеми адаптації (А. Авцин, Д. Андреева, Ф. Березін, А. Георгієвський, І. Зотова, В. Казначеев, Ф. Меерсон, В.Медведев, і. Милославов

та ін.) дозволяє визначити загальні характеристики адаптації, що відрізняють її від інших процесів життєзабезпечення.:

- адаптація-це системний процес, спрямований на підтримку оптимального функціонування організму;
- адаптація-результат функціонування системи;
- адаптація дозволяє заходам адаптувати систему до неадекватних умов навколишнього середовища шляхом зміни самої системи, а не залучення і впровадження додаткових внутрішніх ресурсів (інформації, енергії і т.д.);
- адаптація характеризує як поточну, так і потенційну функціональність.

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми показав, що адаптація характеризується об'єктивним і універсальним характером, який відбивається в суспільстві, природі і пізнанні. Таким чином, проблема адаптації є важливою міждисциплінарною проблемою, але в кожній галузі науки вона відрізняється за своїм змістом і характером.

З точки зору філософії поняття адаптації інтерпретується як "відповідність адаптації (а також процес, що визначає таку відповідність) між живою системою (або її частиною) і зовнішніми умовами, пов'язаними з нею" [19, с.127]. З точки зору філософського і соціологічного підходу адаптація людини інтерпретується як явище біологічної, психічної і соціальної природи. Вимоги комплексного підходу до людського розвитку вимагають детального розгляду кожного зі складних рівнів адаптації-біологічного, психічного і соціального.

Біологічне визначення процесу адаптації вказує на те, що організм (популяції, види) пристосовується до умов навколишнього середовища...це відображає біологічну організацію, загальну для всіх живих організмів, а також особливу, специфічно біологічну у людини, яка є результатом її соціальної сутності" [22, С.105].. Завдяки розвиненому інтелекту, для людини, крім необхідності збереження основних фізіологічних констант організму, існує потреба в отриманні нової інформації про навколишнє середовище і порівнянні її з раніше зібраною інформацією, виборі моделей поведінки, що дозволяють

досягти корисної мети і запобігти шкідливим наслідкам (Е.Бауер, Г. Сельє). Для конкретної людини зміни в природному або соціальному середовищі створюють ситуацію новизни, яка мотивує адаптивну поведінку, спрямовану на задоволення орієнтованих потреб (когнітивних, емоційних, життєвих), формуючи у свідомості цілі і програми цієї поведінки [35, С.157]. Таким чином, діалектична єдність організму і навколишнього середовища в процесі біологічної адаптації проявляється через поєднання двох домінант: поведінки, спрямованої на збереження організму як системи, і вивчення навколишнього середовища.

Вчені розрізняють два типи соціальної адаптації: активну і пасивну. В процесі активної адаптації індивід прагне енергійно взаємодіяти з навколишнім середовищем, впливати на її розвиток і зміни, долати труднощі і перешкоди і покращувати соціальні процеси. При пасивній адаптації індивід не прагне змінити навколишню дійсність, пасивно приймає існуючі норми, оцінки, методи діяльності, мобілізує слабкі біологічні та психологічні ресурси для адаптації до соціального середовища.

Предметом наукового інтересу є поняття "соціальна адаптація" по відношенню до дитини дошкільного віку.

Морфофізіологічні особливості людини, його адаптаційні механізми, сформовані в ході еволюції, не можуть змінюватися, адаптуватися в тому ж темпі, що і соціальні процеси і навколишнє середовище. Таким чином, невідповідність між цими процесами провокує протиріччя між умовами навколишнього середовища і адаптаційними здібностями індивіда, які можуть бути вирішені шляхом формування адекватних форм реагування в процесі адаптації і визначаються як соціальна адаптація. Соціальна адаптація дошкільника пов'язана з об'єктивною потребою суспільства якомога раніше розвинути у дитини здатність адекватно реагувати на соціальні зміни.

Наукові джерела, які були розглянуті, містять різні позиції щодо визначення соціальної адаптації. У ряді психолого-педагогічних джерел добре зарекомендувало себе їх розуміння як процесу активної адаптації до мінливих

умов навколишнього середовища. Соціальна адаптація трактується як елемент діяльності, функцією якого є вирішення типових проблем прийнятними способами соціальної поведінки, дій [14, с.6]. Пріоритетною точкою зору більшості авторів, які вивчають соціальну адаптацію як наукову проблему, є визнання її специфічною адаптивною діяльністю, викликаною змінами соціальної реальності і спрямованою на оптимізацію взаємодії людини з навколишнім середовищем у відповідь на появу нових продуктів, корекцію особистої поведінки і перетворення навколишнього середовища [10, 19]. З точки зору російських вчених, адаптація до сучасних умов життя суспільства набуває характеру не тільки адаптації, а й активного перетворення навколишнього середовища відповідно до власних потреб і можливостей.

Дослідження з проблеми адаптації дітей дошкільного віку, які були розглянуті, містять перелік критеріїв адаптації дітей дошкільного віку. Так, Н. Ватутіна розглядає в якості критеріїв адаптації: емоційний стан дитини (афективний, неврівноважений, врівноважений характер), характер активності (самостійний, наслідувальний, повна бездіяльність), ставлення до дорослих і однолітків. Вони можуть бути малопомітними-стан здоров'я і рівень загального розвитку дитини, фактори ризику біологічного і соціального анамнезу, вплив соціального середовища, адекватна реакція адаптаційних механізмів, їх гнучкість і рухливість, здатність змінювати моделі поведінки в залежності від ситуації [8, с.197-213]. Дослідник С. Нечай виділяє емоційний стан дитини, контакт, прояви антисоціальної поведінки, ставлення до діяльності та рівень активності дитини [44].

А.Колесник вважає одним з критеріїв адаптації дитини емоційно позитивне ставлення до відвідування дошкільного закладу, під яким розуміється задоволеність діяльністю, ставленням дорослих і однолітків до дитини, тому важливо підтримувати позитивний емоційний стан дітей і близькі їм види діяльності, в яких цей стан проявляє себе. виправлений. В якості показників емоційно позитивного ставлення дітей до відвідування дошкільного закладу автор називає: бажання відвідувати дитячий сад, швидко адаптуватися

до нього, що виражається в урівноваженому емоційному стані, активній участі у всіх режимних процесах і заходах, ініціативної мови, бажанні спілкуватися з дорослими і вступати в контакт з однолітками.

1.2. Особливості адаптації дітей до перебування в умовах ЗДО

У сучасній педагогічній науці утвердився погляд на дошкільний вік як на вік потенційних можливостей для розвитку дитини, специфічну форму соціального існування. Вчені (Д. Ельконін, А. Запорожець та інші) розглядають дошкільне дитинство як відповідальне за наступні вікові групи розвитку особистості, сензитивний період для засвоєння соціальних норм, моделей поведінки, розвитку адаптивних механізмів, здатності адекватно сприймати навколишню дійсність і гармонійно поводитися в нових соціальних умовах. За словами Д. Фельдштейн: "оволодіння наукою життя - це основна потреба маленької дитини, яку він прагне задовольнити. Це вимагає здатності не тільки виживати в мінливих умовах навколишнього середовища, а й жити в повну силу, реалізувати свій потенціал, досягти гармонії з навколишнім середовищем і знайти своє місце в суперечливому світі" [10, С.4]. У цей віковий період особистість дитини важлива для її здатності адаптуватися до нових умов, знайти своє місце в суперечливий світ." [10, С.4] усвідомлювати зміни у власному житті, нові функції, соціальні ролі, ставитися з добротою до інших людей, орієнтуватися в навколишній дійсності, адаптуватися до знаходження в дитячому садку - це актуально [13, С. 240]. Однак у ряді поточних досліджень зазначається, що діти, які не отримували державної освіти в дошкільних закладах, але виховувалися в сім'ї з соціальними відхиленнями або відвідували "групи зайнятості" на початку шкільного життя, відчують значні труднощі в адаптації до суспільства.

Українська наука розглядає дитину не тільки як об'єкт розвитку, але і як суб'єкт суб'єктивної, комунікативної та пізнавальної діяльності з комплексом специфічних особливостей, що забезпечують його самостійне функціонування в суспільстві. Ах. Кононко виділяє серед характеристик, що переважають у

дітей старшого віку, наступні: достатнє самопізнання (здатність до саморозвитку, здатність до фізичних, психічних характеристик, почуттів і вольових якостей, чесноти і пороки, права і обов'язки, потреби і можливості); здатність самостійно щось вибирати, від чогось відмовлятися і віддавати чомусь перевагу з будь-якої причини; здатність визнавати власні досягнення, бачити негативні якості, готовність захищати власну гідність, вміння називати не тільки свої зовнішні характеристики, а й духовні якості, дивитися на себе очима інших, порівнювати самооцінку з оціночними судженнями дорослих і однолітків, адаптація своєї поведінки, потреба в соціальних контактах, здатність сприймати себе в контексті відносин з іншими, схильність до соціальних почуттів, гармонійне поєднання різних засобів комунікації, збагачує досвід спілкування.

Юзвак проаналізував труднощі адаптації до умов дошкільної освіти у дітей раннього віку (на 2-му році життя). Основною причиною дезадаптації (або важкої форми адаптації) автор вважає недостатню психологічну готовність дітей до відвідування дитячого садка. Адаптація, згідно з дослідженням Ж. Ж. Руссо забезпечує: формування готовності дитини до спілкування з дорослими на діловому і мовному рівні, знання предметної та елементарної ігрової діяльності, вміння відповідати вимогам дорослих і правилам поведінки в суспільстві, позитивне ставлення до відвідування дошкільного закладу [21].

Н.Ватутіна розглядає адаптацію 3-річних дітей до умов державної дошкільної освіти як процес їх активної взаємодії з новим середовищем і можливість педагогічного управління цим процесом. Автор розглядає практику прийняття, залежність тривалості і характеру адаптаційного періоду від правильного визначення і задоволення переважаючої соціальної потреби дитини – потреби в спілкуванні, що дозволяє продовжити формування сфери потреб і прискорює засвоєння соціального досвіду. Автор вважає органічну єдність педагогічного впливу сім'ї та дошкільних установ необхідною умовою адаптації і рекомендує систему методів і прийомів педагогічного впливу на адаптаційний період [40;41].

Адаптація до 24-годинної групи, за словами Т. Яровцевої засноване на обліку ряду соціальних і психолого-педагогічних факторів, таких як: умови життя і виховання в сім'ї, вік і стан здоров'я дитини, соціальний досвід, неприпустимість подвійної адаптації одночасно до денного і цілодобового режиму.- Групи, організація позитивного емоційного спілкування дитини з дорослими, різноманітність і зміст дитячих занять, в першу чергу ігор. Дослідження підкреслює необхідність ретельної психолого-педагогічної підготовки вчителів та батьків для забезпечення позитивного курсу адаптації дітей [36].

Адаптації дітей-сиріт до умов дитячого будинку присвячені роботи І.Дубровіної, А. Рузької, Т. Науменко, С. Нечая та інших. Таким чином, дослідження Т.Науменко показало, що соціальна адаптація цієї категорії дітей має конформний стиль (дитина пристосовується до нових умов життя), підгостру фазу і середню ступінь тяжкості. Ігрова діяльність таких дітей характеризується двома основними якостями: по-перше, фіксуються символічні дії, тобто діти використовують предмети не за призначенням; по-друге, в своїх іграх вони відображають навколишнє життя і відіграють певну роль [39, с.20-26]. Важливим для нашого дослідження є висновок І.Дубровіної про недостатнє використання адаптаційних можливостей гри, безсистемної психолого-педагогічної підготовки вчителів до роботи з дітьми в період їх адаптації [63, с. 8-23]. Позитивний результат адаптації забезпечується залученням дитини в заняття. Так, С. Нечай виявив ефективний вплив музично-театральної діяльності на процес адаптації дітей [36].

Психолого-педагогічною наукою і педагогічною практикою встановлено, що хід адаптації залежить від індивідуально-типологічних особливостей дитини: холерик, сангвінік, флегматик і меланхолік легше адаптуються. Фізично і розумово незрілим дітям важко адаптуватися до нових умов. Адаптація в дитячому саду ускладнюється такими проявами, як емоційна неадекватність, соціальна некомпетентність і несоціалізована агресія, що супроводжуються слабо розвиненими адаптаційними здібностями, опором

виховним впливам. За словами А. Кононко, труднощі адаптації старших дошкільнят обумовлена наявністю стійких поведінкових стереотипів і соціального досвіду, які не завжди відповідають вимогам суспільства. Найбільш частими проявами девіації є: відсутність позитивного ставлення до відвідування дитячого садка, нездатність формулювати предметні і практичні дії (спілкування, ігрова діяльність і т.д.), посилення болю, загальна загальмованість, раптові перепади настрою, часті спалахи роздратування і гніву, високий ступінь ізоляції, неадекватна самооцінка, стан тривоги, антисоціальна поведінка, схильність до деструктивних дій, гіперактивність, незнання конструктивних форм спілкування тощо. В одних випадках ці показники є факторами дезадаптації, в інших – її наслідками. Можна припустити, що локалізація і мінімізація ускладнюють їх адаптивних характеристик, з одного боку, і розвиток, активація і стимулювання адаптивних ресурсів особистості, з іншого, сприяють соціальній адаптації старших дошкільнят старшого віку.

Таким чином, приходимо до висновку, що розробка проблеми соціальної адаптації психолого-педагогічною наукою здійснюється шляхом вивчення комплексу біологічних і соціальних факторів, що ускладнюють адаптацію., визначення поведінкових параметрів, фізичного, психічного, соціального статусу здоров'я і різних вегетативних функцій, пошуку і розробки заходів які запобігають або пом'якшують труднощі адаптаційного періоду. В результаті медико-педагогічних, психолого-педагогічних досліджень багатьох вчених (Н. Аксаріна, Н. Ватутіна, Л. Голубєва, Т. Яровцева, які вивчають процес адаптації дітей дошкільного віку. Більшість цих досліджень пов'язують позитивний результат з активним процесом набуття нового досвіду у відповідних видах діяльності: спілкуванні, музичної та театральної діяльності та забезпеченням єдності методів, освітніх форм і підходів до виховання дитини в дошкільному закладі та сім'ї (Н. Ватутіна, Т.Яровцева, С. Нечай). Процес адаптації зазвичай визначається ними як адаптація дитини до нових умов життя.

Розглядаючи проблему в контексті соціального та емоційного розвитку дітей дошкільного віку, А. Кононко визначає адаптацію відповідно до сучасних наукових підходів як пристосування дитини до умов і вимог нового середовища, а результат адаптації - як особистісна якість, що служить показником життєвих навичок дитини і здатність адаптуватися до навколишнього середовища. Центром особистісно-орієнтованої моделі дошкільної освіти, на думку автора, є дитина як активний суб'єкт життя, здатний впливати на її зміст, темп, форми прояву; як самоорганізується, самодостатній суб'єкт (за віком) системи.

Сучасна тенденція надходження дітей в дитячий сад у віці 5-6 років актуалізує проблему адаптації старших дошкільнят, що диктує необхідність врахування специфічних особливостей дітей даної вікової групи. Тому необхідно уточнити поняття соціальної адаптації дітей старшого дошкільного віку, розглядаючи її як процес активного пристосування до мінливих умов життя різними засобами, віддаючи пріоритет потреби в ігровій діяльності, як інтегральному показнику здатності дитини виконувати соціальні функції і ролі.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що спеціальних досліджень, які б розкривали психологічні детермінанти і особливості адаптації старших дошкільнят, систему факторів, показників і позитивних умов для цього явища, не існує, але було встановлено, що відмінною рисою старших дошкільнят в період адаптації є необхідність щоб врахувати психологічні фактори і особливості адаптації дітей старшого дошкільного віку, розроблена система факторів, показників і позитивних умов для цього явища, але встановлено, відмінною особливістю старших дошкільнят в період адаптації є необхідність закріплення знань, заснованих на власному практичному досвіді, включення їх в значиму спільну діяльність з іншими, що сприяє усвідомленню і безпосередньому усвідомленню необхідності дотримання певних норм і правил життя [28, С.15-181]. Оволодіння системою таких компонентів соціальної адаптації дитини: усвідомлення соціальних ролей і функцій, розуміння нового періоду свого життя, інтерес до різних видів діяльності, життя в дошкільних

установах забезпечує отримання ним стандартів поведінки, гармонізацію відносин з новим середовищем, адаптацію об'єктивних і суб'єктивних характеристик до нових умов життя. Пристосовується до умов суспільства і пристосовується до життя в нових соціальних умовах.

Якщо дитина не підготовлена до дитячого садка, не виключена можливість різних порушень здоров'я: вона скаржиться на головні болі, розлади кишечника, порушення сну і апетиту, спостерігаються емоційні розлади, які є симптомами складного процесу адаптації. Вчителі та батьки повинні знати і розуміти основні причини, які викликають занепокоєння, коли дитина вступає в дитячий сад.

Поведінка дітей також підлягає коригуванню. Зокрема, деякі діти в період адаптації вдаються до асоціальної поведінки: вони сваряться з однолітками в групі, провокують бійки. Вони неслухняні, агресивні, схильні до руйнівних дій, навіть до втечі з дитячого садка. Більшість дітей з кризових сімей, тобто сімей, які не виконують виховну функцію, характеризуються антисоціальною агресією, антисоціальною поведінкою, деструктивними або агресивними формами діяльності. Перебування і поведінка цієї категорії дітей в дошкільному закладі супроводжується слабкими адаптаційними можливостями. Нехтування цих дітей до виховних впливів негативно позначається на інших учнях і на режимі роботи дошкільних установ. Низька соціальна адаптація також свідчить про підвищену активність дітей, яка заважає нормальному спілкуванню з однолітками і дорослими. Такі діти схильні до агресивної, ненормальної поведінки, проявляють емоційну неадекватність і соціальну некомпетентність. Розуміння вчителем мотивів і особливостей поведінки "важкої" дитини допоможе правильно визначити систему корекції і налагодити роботу з ним в період адаптації.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО УМОВ ПЕРЕБУВАННЯ В ЗДО

2.1. Аналіз соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО

Адаптація дітей до умов перебування в дошкільних навчальних закладах є важливою складовою їх соціального розвитку. Діти вперше стикаються зі значною кількістю нових вражень, педагогів та однолітків, що може бути досить складним для їх емоційного та поведінкового розвитку.

Соціальні технології адаптації дітей до умов перебування в ЗДО включають різноманітні методики та інструменти, які допомагають дітям швидше та ефективніше засвоювати нові навички та набувати соціального досвіду. До таких технологій можна віднести:

Групові заняття: Дитячі групові заняття є однією з найбільш ефективних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО. Групові заняття допомагають дітям розвивати комунікативні навички та взаємодіяти з однолітками, що сприяє формуванню соціальних компетенцій.

Ігрові методики: Використання ігрових методик допомагає дітям відчувати себе комфортно та впевнено в незнайомому середовищі ЗДО. Вони допомагають дітям розуміти правила та очікування, що допомагає їм швидше адаптуватися до нових умов.

Індивідуальний підхід: Врахування індивідуальних особливостей дитини є важливим елементом адаптації до ЗДО. До індивідуального підходу можна віднести врахування темпу та стилю навчання, інтересів та потреб дитини.

Спільна діяльність з батьками: Спільна діяльність з батьками також є важливим елементом соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО. Родичі можуть допомогти дитині звикнути до нового середовища, поділитися своїм досвідом та дати поради щодо адаптації.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Важливою складовою соціальних технологій є створення такого середовища, що було б безпечним та підтримуючим для дитини. Це може включати в себе організацію комфортних умов перебування, відповідну організацію простору, створення дружньої та доброзичливої атмосфери.

Постійний моніторинг та оцінювання: Для того, щоб визначити ефективність застосованих соціальних технологій, необхідно постійно проводити моніторинг та оцінювання адаптації дитини. Це допоможе виявити проблемні моменти та коригувати підходи для досягнення більш успішних результатів.

Враховання і застосування соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО допомагає зменшити стрес та допомагає дітям швидше та ефективніше адаптуватися до нових умов. Це в свою чергу сприяє їхньому соціальному розвитку та підготовці до майбутнього.

Для успішної адаптації дитини до умов перебування в ЗДО необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості кожної дитини. Наприклад, молодші діти можуть відчувати більший стрес у зв'язку зі зміною місця перебування, тоді як старші діти можуть бути більш вразливими до соціальної ізоляції та проблем з взаємодією з ровесниками.

Важливо пам'ятати, що адаптація до ЗДО є процесом, який може зайняти деякий час. Тому, необхідно створити оптимальні умови та застосувати соціальні технології, які дозволять дитині поступово пристосовуватися до нового середовища. Соціальні технології адаптації дітей до умов перебування в ЗДО є важливим інструментом для зменшення стресу та покращення процесу адаптації дитини. Вони дозволяють створити оптимальні умови для адаптації, сприяють соціальному розвитку та забезпечують успіх у майбутньому.

Застосування соціальних технологій адаптації дітей до умов перебування в ЗДО є важливим елементом успішної адаптації дитини. Вони дозволяють створити комфортне та безпечне середовище для дитини, сприяти її розвитку та соціалізації, а також забезпечують підтримку батьків та співпрацю з педагогічним колективом.

2.2. Психолого-педагогічні умови адаптації дітей до умов перебування в ЗДО

Адаптація дітей до умов перебування в дошкільних навчальних закладах є складним процесом, який вимагає психолого-педагогічної підтримки та створення сприятливих умов для розвитку дитини. Низка вчених займається дослідженнями у цій області та розробляє рекомендації для оптимізації цього процесу.

Наприклад, М.В. Підласий та І.М. Ковальова в своїй статті «Психолого-педагогічні умови адаптації дітей до дошкільного навчального закладу» зазначають, що для успішної адаптації дитини до дошкільного навчального закладу необхідно створити сприятливу психологічну та соціальну атмосферу в колективі, де дитина могла б почуватися комфортно і безпечно. Вони також вказують на важливість індивідуального підходу до кожної дитини та активної співпраці з батьками.

Інші дослідники, такі як Л.В. Волощук та Н.М. Корнєєва, відзначають важливість створення режиму дня та графіку занять, які повинні бути різноманітними та цікавими для дитини. Крім того, вони рекомендують враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечувати її повноцінне харчування та відпочинок.

Також вчені підкреслюють важливість ролі педагогів у процесі адаптації дітей до дошкільних навчальних закладів. Зокрема, Н.М. Корнєєва зазначає, що педагоги повинні мати високу професійну компетентність та знати методи психологічної підтримки дітей. Вони також мають бути чутливими до емоційного стану дитини та вміти створювати позитивну атмосферу в групі.

Дитячий садок є місцем, де діти проводять значну частину свого дня, тому важливо створити оптимальні умови для їх адаптації до нового середовища та соціальної взаємодії з іншими дітьми та дорослими.

Однією з найважливіших психолого-педагогічних умов адаптації дітей до умов перебування в ЗДО є створення безпечної та доброзичливої атмосфери. Для цього педагоги повинні створювати сприятливі умови для розвитку позитивних взаємин між дітьми та дорослими, дотримуватися принципу взаєморозуміння та поваги до дитини, розвивати її вміння спілкуватися, вирішувати конфлікти та допомагати одне одному.

Ще однією важливою умовою є педагогічна підтримка дітей у процесі адаптації. Педагоги повинні бути готовими до індивідуального підходу до кожної дитини, допомагати їй у подоланні стресу та тривоги, сприяти розвитку позитивного ставлення до навчання та соціальної взаємодії.

Також важливо створити сприятливі умови для розвитку самостійності та саморегуляції у дітей. Педагоги повинні розвивати у дітей вміння самостійно розв'язувати проблеми та задачі, приймати рішення, контролювати свої емоції та поведінку.

Вчені рекомендують забезпечувати максимальну безпеку для дітей з різними фізичними особливостями, враховуючи їхні індивідуальні потреби та можливості. Для цього важливо забезпечувати наявність спеціального обладнання, яке дозволяє дитині взаємодіяти з навколишнім середовищем та іншими дітьми.

Ще однією важливою умовою є створення комфортних умов для пристосування дітей до нового режиму дня, ритму життя та навчальної діяльності. Педагоги повинні дотримати оптимальний режим дня, забезпечувати дитині достатню кількість часу для відпочинку, гри, фізичної активності, харчування та інших потреб. Важливо дотримуватися регулярного розкладу та створювати умови для планування та організації діяльності, що допомагає дітям відчувати стабільність та контроль.

Окрім цього, важливо забезпечувати дітям можливість взаємодії з природою та різноманітними матеріалами, що стимулює їх творчість, фантазію та розвиток когнітивних функцій. Педагоги повинні створювати сприятливі умови для гри та експериментування, що розвиває уяву та пізнавальні процеси. Також важливо забезпечувати батьківську підтримку та співпрацю з родинами дітей, що допомагає забезпечити континуум виховання та сприяє успішній адаптації дітей до нового середовища.

У підсумку, психолого-педагогічні умови адаптації дітей до умов перебування в ЗДО мають велике значення для формування позитивних взаємин між дітьми та дорослими, розвитку самостійності та саморегуляції у дітей, створення комфортних умов для пристосування дітей до нового режиму дня та ритму життя, стимулювання творчості та пізнавальних процесів у дітей, а також для сприяння батьківській підтримці та співпраці з родинами дітей.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ПЕРЕБУВАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

3.1. Організація педагогічної діагностики готовності дітей до перебування в ЗДО та результати констатувального експерименту

Було проведено методику " оцінка нейропсихологічного розвитку дітей раннього віку " (додаток Б), анкету для батьків (додаток В) " чи готова ваша дитина до вступу в дитячий садочок?" та" лист про адаптацію дітей "(додаток А). Навчальною базою став ЗДО в Київській області. Вихователі дитячого садка взяли на адаптацію 28 дітей і 27 батьків.

Анкета " чи готова ваша дитина вступити в дитячий садочок?». У перші дні відвідування дошкільнят батьки заповнюють анкету, щоб проінформувати вчителів про звичайні дії, характер дитини і поведінці в період адаптації до стану здоров'я. при обробці та інтерпретації анкети були отримані наступні результати:

- 15 (54%) батьків заявили, що їхні діти ще не готові відвідувати дитячий садок;
- 7 (25%) дітей дошкільного віку навчаються умовно;
- 6 (21%) дітей – за словами їхніх батьків, готові.

Відповіді на найбільш важливі питання розглядаються для інтерпретації:

- Який апетит у вашої дитини? 18 (70%) батьків заявили, що апетит їхніх дітей вибірковий

- Ваша дитина проситься на горщик? 11 (57%) опитаних батьків стверджують, що їх ще не відучили від підгузників

- Чи використовуєте ви які-небудь додаткові дії, коли ваша дитина засинає (заколювання, колискові і т. д.)? 14 (50%) батьків заявили, що існує проблема з важкою розлукою зі своїми батьками, 13 (46%) дітей зазнали цю проблему

- Як він ставиться до занять: Уважний, старанний, Активний? 33% (9) батьків сказали, що їхні діти взагалі не старанні в навчанні, а ще 48% (13) сказали, що діти не завжди старанні та уважні

Таким чином, можемо прийти до невтішного висновку, що більшість дітей мали ряд проблем. Основні особливості адаптації дитини до здоров'я:

- дитина плаче і йде в сад;
- важко розлучитися з батьками в саду;
- зниження апетиту (або відмова від їжі);
- Порушення сну;
- різні зміни в поведінці (сльози, нервозність, апатія, агресія і т. д.);
- зниження імунітету, підвищена захворюваність.

Згідно з методикою " оцінка нейропсихологічного розвитку дітей раннього віку "(Анотація К. Л. Печори)" [8], були виявлені наступні результати:

- 54% (14 осіб) показали високий рівень. Нервово-психічний розвиток цих дітей повністю відповідає віку. Слід зазначити, що діти, до яких вони звертаються, справляються зі звичайними завданнями і динамічно використовують мову в спілкуванні з іншими дітьми і дорослими. Гра з лялькою включає в себе виконання ряду послідовних дій. Дрібна моторика добре розвинена і відповідає їх віку. Обидва завдання були легко виконані, коли вони по черзі переступали через палиці. Вони можуть одягатися самостійно, без допомоги дорослого.

- У 31% (8 дітей) нервово-психічний розвиток частково відповідає віку. Таким чином, деякі діти помітили затримку в спілкуванні з ними. Крім того, цим дітям важко самостійно надягати капелюхи і одягатися. Моторика

розвинена недостатньо добре, виникають труднощі при сортуванні паличок (які розташовані на одній висоті) з чергуванням кроків. Під час гри іноді виконується серія послідовних дій.

-15% (4 людини) показали низький рівень нервово-психічного розвитку. Для них кожне завдання представляло значні труднощі.

З усього вищесказаного очевидно, що у більшості дітей нервово-психічний розвиток відповідає їхньому віку.

Також було вивчено емоційне самопочуття маленької дитини, коли вона пристосовується до свого стану здоров'я.

Для проведення дослідження було складено "карту емоційного благополуччя 2-3-річної дитини". Щоб сформувавши це, ми спиралися на ряд досліджень. Так, Н.Белінова і А. Ліхтарева [5] підкреслюють інтегративний характер емоційного благополуччя і актуальність розробки цілісної системи показників для його оцінки. Дослідники визначають критерії емоційного благополуччя по тому, як працюють показники психічного здоров'я, тобто: переживання, які поєднують в собі відчуття успіху і успішності в певних областях своєї діяльності, і набір афектів емоційної сфери (емоційні стани, почуття, настрої, стану відчуттів).

Автори виділяють три рівні емоційного благополуччя:

- Високий рівень емоційного благополуччя формується підтримуючим і емоційно прийнятним способом взаємодії між дитиною і дорослим і характеризується бажанням дітей вступати в спілкування, довгострокове взаємодія, успішно брати участь в колективних справах, брати на себе лідерські і пасивні ролі, займати себе, мати адекватні вираження внутрішнього стану.

- Середній рівень представлений підтримкою і наявністю почуття захищеності і впевненості в наданні з боку старших, можливістю емоційної реакції на події і здатністю задовольняти потреби індивіда.

- Низька або емоційна депривація дошкільнят характеризується нестабільністю і неадекватністю емоційного реагування, негативним емоційним фоном протягом тривалого часу, наявністю страхів і тривог у дітей, низькою

самооцінкою. Респонденти з цим рівнем характеризуються переважанням нестійкого настрою, неадекватності ситуації, частою зміною емоційних реакцій, частим виникненням страху, смутку, гніву, інтенсивністю емоційних реакцій; підвищеною тривожністю, невпевненістю в собі, переважанням зниженого настрою, підвищеною сприйнятливістю, сприйнятливістю; схильністю до самозвинувачення.

Таким чином, емоційно благополучна дитина активно взаємодіє з навколишнім світом, швидко адаптується до мінливих умов, має позитивний емоційний фон і низьку тривожність під час ігор, виконання модних моментів, взаємодії з дітьми, вчителями та сім'єю. Емоційне благополуччя-це стан комфорту, задоволеності собою і міжособистісними взаємодіями, а також спілкування дитини з навколишнім світом, в першу чергу зі значущим дорослим і однолітками. Компонентами емоційного благополуччя дитини є благополуччя, комфорт (задоволення біологічних і соціальних потреб дитини), переважання позитивно забарвлених емоцій протягом дня, спокійна і гармонійна атмосфера в сім'ї та дошкільному віці (низький рівень тривожності).

Грунтуючись на даних дослідження, визначено деякі показники емоційного благополуччя маленької дитини. Процедура проведення та оцінки емоційного благополуччя дошкільнят передбачає, що вчитель спостерігає за дітьми протягом дня, відзначаючи їх значками на картці: Р – постійно розпізнає; і – іноді розпізнає; П - не розпізнає.

Отримані дані дослідження показали, що в дітей молодшої вікової групи переважання середнього емоційного благополуччя становить 54,2%. Таким чином, діти виявляють нестабільність емоційного стану протягом дня, переходять від плачу до веселощів, а іноді виявляють занепокоєння навіть під час ігор і предметних занять з вихователем. Діти завжди виявляють адекватну емоційну реакцію на пропозиції і коментарі дорослого або на дії, спрямовані проти них іншими дітьми. Після приміщення дитини в дитячий сад настає тривале затишшя, діти не завжди готові до спілкування з дорослими і однолітками, навіть до спільних ігор на свіжому повітрі.

Була виявлена група дітей з низьким емоційним благополуччям-25%. Ці діти мають низькі бали як за емоційними станами, поведінкою, так і за спілкуванням. Часто діти знаходяться в депресії, протягом дня у них переважає сумний і плаксивий настрій, вони проявляють підвищену тривожність і невиправданий страх залучення їх в різні види діяльності. Вони довго не заспокоюються після потрапляння в дитячий садок, часто плачуть протягом дня, згадуючи свою маму. Вступаючи в спілкування з дорослим або однолітками з ним, вони замикаються, відвертаються, відштовхують його рукою і можуть плакати. Емоційні реакції неадекватні і мають негативну підгрунтя.

Є також група дітей з високим рівнем благополуччя-20,8%. Це діти, які мають високі показники. Вони підтримують гарний настрій протягом усього дня, негативні емоції завжди об'єктивно виправдані (вони не поділилися іграшкою, образили її і т.д.). Протягом дня у них переважають позитивні емоції. Дорослі та їхні однолітки адекватно реагують на лікування. Протягом дня не спостерігалось жодних ознак занепокоєння. Діти швидко заспокоюються після вступу в дитячий сад і охоче спілкуються з дорослими і однолітками.

Таким чином, дослідження емоційного благополуччя маленьких дітей показало, що існує досить велика група дітей низького та середнього рівня. У зв'язку з цим необхідно працювати над створенням комплексу психолого-педагогічних умов з боку центрального освітнього закладу для забезпечення емоційного благополуччя юних дошкільнят : підвищувати професійні навички викладачів, оптимізувати роботу з дітьми та сім'ями дошкільників . Тільки при дотриманні ряду умов може бути досягнута ключова характеристика психічного здоров'я дітей - емоційне благополуччя. Тоді дитина буде перебувати в стані комфорту, задоволеності собою і міжособистісними взаємодіями, спілкуванням з навколишнім світом.

Після цієї роботи було розроблено коротку методичну рекомендацію для батьків:

1.Будь ласка, зверніть увагу, що деякі діти хворіють в період адаптації. Навіть якщо вам вдалося адаптуватися після хвороби або тривалого перебування дитини вдома, воно може з'явитися знову.

2.Зараз багато батьків дозволяють переглядати мультфільми на своєму смартфоні. Намагайтеся приділяти своїй дитині якомога більше уваги: відволікайте його різними дидактичними іграми, гуляйте на свіжому повітрі, на дитячому майданчику.

3.радійте за свою дитину від щирого серця: хваліть, заохочуйте і шукайте вигоди.

4.під час перебування в дитячому садку діти завжди сумують за своїми батьками. Тому, якщо ваша дитина хоче проводити з вами час поза садом, не дозволяйте йому грати з іграшками весь час,а приділіть увагу дитині.

5.Створіть затишну, підтримуючу атмосферу з тишею і спокоєм.

Таким чином, за результатами нашого дослідження дітей молодшого віку в період адаптації в ЗДО, в цілому, згідно з цими трьома методиками, можна сказати, що більше половини дітей молодшого віку відчувають труднощі з адаптацією до дитячого садка. При опитуванні батьків результати в середньому показали низьку готовність. Грунтуючись на результатах другого методу, виявили, що нервово-психічний розвиток дітей у значної частини дітей відповідає стандартам їх віку.

Також, згідно з третім методом, результати показали, що адаптація у дітей середня за віком. Поєднуючи результати всіх методів, можемо прийти до невтішного висновку, що половина дітей молодшого віку, які відвідують дитячий садок, мають середній рівень адаптації. Батькам порадили спочатку переконатися, що їхня сім'я зараз потребує дитячого садка. Дитина відчуває, що батьки сумніваються в раціональності виховання в дитячому садку і самі не готові розлучитися зі своїми дітьми.

Вчителям і батькам рекомендується працювати разом і будувати довірчі відносини. Навіть вихователі зацікавлені в спостереженні за розпорядком дня дитини поза дитячого садка, станом його здоров'я, звичками в їжі, чи є у нього

алергія на що-небудь і так далі. З боку батьків це прохання про щось, їх цікавить день дитини, який вони провели в медичному закладі, вони можуть проконсультувати з питань виховання, оскільки не у всіх батьків є педагогічна освіта.

3.2. Впровадження програми адаптації дітей до перебування в умовах ЗДО

Питання розвитку дітей раннього віку активно обговорювалося з публікацією Закону Про освіту, який встановив можливість отримання дошкільної освіти в освітніх установах з двомісячного віку [27]. Комплексні освітні програми були оновлені, щоб включити в свої секції дітей молодшого віку. Існують програми, призначені виключно для маленьких дітей. Питання раннього розвитку розглядалися на науково-практичних конференціях. Разом з тим, що зараз існує багато невирішених проблем у цій сфері освітньої діяльності. Практика роботи в дошкільних освітніх установах показує, що педагоги, які в своїй професійній діяльності виховують і навчають дітей у віці від одного до трьох років, потребують більшої підтримки.

У зв'язку з цим, в якості одного з факторів розвитку компетентності педагогів в питаннях раннього дитинства, можна виділити формування ефективної системи методичної підтримки педагогів у розвитку дітей. Аналіз проблеми, поставленої вченими, виявив наступні протиріччя:

- на науково-теоретичному рівні-між реалізацією проблеми розвитку дітей раннього віку і недостатньою розробленістю теоретичних положень для її вирішення;

- на соціально-педагогічному рівні - між вимогою забезпечити нову якість освітнього процесу в молодіжних групах і недостатньою готовністю вчителів до цього процесу;

- на науково-методичному рівні-між значним потенціалом методичної підтримки педагогів у розвитку дітей і недостатньою увагою до організації в дитячому садку.

Для реалізації цілей і завдань методичної підтримки педагогів у розвитку дітей визначена методологічна основа цього процесу в охороні здоров'я, що представляє собою сукупність аксіологічних, суб'єктно-опосередкованих і інтегративних підходів.

Аксіологічний підхід дозволяє за певних умов проектувати зміст та інструментарій методичної діяльності в ЗДО відповідно до ціннісних уявлень вчителів. Мається на увазі ціннісне ставлення вчителів до своєї професії та роботи в молодіжних групах. Важливо розуміти важливість раннього дитинства для їх подальшого розвитку і можливість виховання дітей з перших місяців життя.

З точки зору суб'єктно-середовищного підходу освітнє середовище є фактором розвитку активності вчителів у професійній діяльності. В рамках нашого дослідження важливо виявити три основні механізми такого впливу:

- насиченість матеріального та психологічного середовища - педагогічні умови для розвитку методичної служби та діяльності вихователів;
- забезпечення ефективного функціонування всіх сфер взаємодії суб'єктів освітніх відносин;
- сприяйте розширенню вашої предметної області в освітньому процесі.

В даному випадку такий підхід спрямований на формування вчителів як суб'єктів, які розвиваються самостійно [9].

Методичний супровід педагогів в контексті інтегративного підходу розглядається як процес педагогічної інтеграції напрямків, засобів, форм і методів методичної роботи в дитячому саду. При цьому методист повинен вміло здійснювати раціональний вибір способів виховання освітніх результатів, при яких кожен учитель буде готовий, перш за все, самостійно перенести набуті професійні навички в нову педагогічну ситуацію з маленькими дітьми та їх батьками [17]. Методист повинен вміти вибирати правильні способи виховання освітніх результатів, при яких кожен учитель буде готовий самостійно

застосовувати набуті професійні навички в новій педагогічній ситуації з маленькими дітьми та їх батьками.

Розглядаючи результати дослідження, проведеного раніше учнями і викладачами Київського дошкільного закладу із зазначених нами питань. В результаті опитування педагогів було виявлено ряд проблем раннього виховання дитини і визначені шляхи їх вирішення. У відповідях вчителів було зазначено, що необхідно розробити рекомендації щодо оцінки якості освіти в молодіжних групах. Зараз гостро стоять питання визначення методології цього процесу, вибору критеріального приладу для визначення рівня розвитку дітей від одного до трьох років. Слід зазначити, що рання діагностика найчастіше допомагає виявити особливі освітні потреби дітей раннього віку і надати їм своєчасну корекційну, психолого-педагогічну, медичну та соціальну допомогу.

У той же час важливо враховувати такі вікові особливості, як недосконалість нервових процесів (переважання збудження над гальмуванням), що проявляється в особливостях поведінки. Діти легко збудливі, багато рухаються, можуть не відповідати очікуванням, їм легше щось зробити, ніж утримуватися від дій [8].

Грамотний моніторинг є основою для подальшого планування освітньої діяльності. В рамках інтегрованої моделі тематичного планування методична служба пропонує керівникам керуватися конкретними факторами при виборі теми. Може бути : реальні події, що представляють інтерес для маленьких дітей (наприклад, поява нової групи іграшок); уявні події з художньої літератури (зустріч пряника з лисицею); ситуації, спеціально змодельовані вчителем (знайомство дітей з новим конструктором), і так далі.

Такий план повинен охоплювати всі культурні практики, що підтримуються дорослими та дітьми, і повинен бути компактним та візуально доступним для перегляду.

Не менш важливою професійною проблемою було проектування об'єктно-просторового середовища та середовища розробки. Педагогічна практика показує, що оточення ніколи не стає "третім учителем", недостатньо

продумано, і для дітей існують невиправдані заборони. У той же час педагоги малих груп визначили пріоритетні вимоги до середовища дитячого садка: різноманітність ігрового і дидактичного матеріалу, доступність, емоційність, яскравість і барвистість, а також задоволеність природною руховою активністю дітей.

ЗДО містить конкретні вимоги до об'єктного середовища, які забезпечують ефект розробки. Однак багатьом вчителям важко спроектувати середовище на основі його поліфункціональності та трансформованості. У зв'язку з цим були розроблені модульний дидактичний набір Піклера, універсальний дидактичний набір Фросі, кейс-дидактичний набір і щоб допомогти вихователям створити ігровий простір для груп раннього віку. Ці ергономічні набори безпечні, легко трансформуються і забезпечують прогресивний розвиток малюків. Основне завдання методистів-допомагати вчителям виконувати завдання фізичного, когнітивного, мовного, соціально-комунікативного та художньо-естетичного розвитку дошкільників .

Ще одним важливим аспектом методичної підтримки є співпраця з сім'ями дошкільників . Питання допомоги батькам, чиї діти з якої-небудь причини не відвідують дошкільні установи, в даний час стає особливо актуальним. На наш погляд, доцільно розглянути організацію служби репетиторства на базі дитячого садка, діяльність консультаційних центрів закладів охорони здоров'я, а також розробку конструктора "віртуальний дитячий садок" [5].

Дитячий сад повинен стати відкритою системою освіти. Сьогодні ми бачимо багато різних форм взаємодії з сім'єю. У науці вони представлені в різних класифікаціях з різних причин: інформаційні, освітні, дослідницькі, колективні та індивідуальні, прямі та непрямі, традиційні та нетрадиційні. Існує безліч таких форм. Важко сказати, які з них ефективні, а які ні. Вихователь стикається з різними ситуаціями, зустрічається з різними батьками. Головне завдання-розвинути здатність вибирати певний тип взаємодії, виходячи з поточної ситуації. Ніхто не збирається давати "готові рецепти". У зв'язку з цим

сучасному дитячому садку потрібен мислитель, здатний приймати розумні рішення; потрібні комунікативні навички, знання дитячої психології, етичних норм в спілкуванні і так далі.

3.3. Аналіз результатів контрольного етапу педагогічного експерименту

За результатами аналізу було розроблено програму психолого-педагогічної підтримки дітей віком 3 років у період адаптації, яка реалізує чотири міжнародні етапи.

Метою програми є створення умов, що сприяють сприятливій адаптації дітей в дошкільній освітній організації в групі з вираженим когнітивним потенціалом, формування стійких навичок позитивної поведінки, збільшення комунікативного досвіду в спілкуванні і взаємодії дітей з однолітками і дорослими в різних видах діяльності.

Перший етап-інформаційно-підготовчий етап: ознайомлення членів сім'ї з конкретними правилами дотримання в ЗДО (список необхідних документів, порядок денний, яка буде представлена з поведінки дітей в групі, знайомство з батьками і вчителями і групою). Вихователі отримують інформацію від батьків: про особливості дитини, вони запитують, як його можна заспокоїти, наскільки він особливий, як ласкавим ім'ям називають дитину в сім'ї.

Другий етап-це адаптаційний період, який включає в себе знайомство дитини з охороною здоров'я (з вихователями, дітьми). Частота появи дитини спочатку разом з дорослими (матір'ю, бабусею). Протягом першого тижня спостереження за дитиною повинні дотримуватися вимоги до доступності дітей, пов'язані зі спостереженням, бесідами з педагогами дитячої групи і батьками в групі психологів-вихователів. Для кожної дитини, який приходить в дитячий сад, одночасно із зарахуванням до групи складається "список захворюваності", в якому вихователь часто спілкується з дитиною об'єктивно. Захворювання (їх тривалість і діагноз) записуються чіткими рядками навіть після дня хвороби. Потім підраховується загальна кількість балів за день.

Отримана інформація аналізується, узагальнюється і служить основою для розробки і впровадження вчителем комплексних профілактичних заходів, що сприяють сприятливому протіканню адаптаційних процесів.

Третій етап-найважливіший і профілактичний. Він передбачає, що дитина повинна залишатися незалежною в системі охорони здоров'я і проводити індивідуальні та групові заняття з фахівцями і педагогами для запобігання дезадаптації. У групі активізується рухова і когнітивна активність завдяки заняттям, спрямованим на психомоторний, сенсорний і мовленнєвий розвиток, які формують основи самосвідомості і набувають перший досвід спілкування з однолітками і дорослими. Навчання проводиться з урахуванням принципу поступовості і "зони найближчого розвитку" кожної дитини (Л.Виготський). Спостереження за поведінковими реакціями дитини триває в середньому до 4 тижнів, при наявності причин (важка адаптація або дезадаптація) спостереження тривають до 6 тижнів. Ступінь адаптації визначається педагогом-психологом і вручає "листи про адаптацію" медичним працівникам, які, в свою чергу, заносять їх в "карти розвитку дитини".

Четверта стадія - аналітична. Мета-визначити рівень адаптації дітей до стану здоров'я, проаналізувати та узагальнити отримані результати. Він передбачає проведення психологом повторної (контрольної) діагностики адаптації дітей до умов медичного обслуговування в кінці навчального року. На цьому етапі педагог-психолог аналізує організаційні заходи психолого-педагогічного супроводу і дає рекомендації батькам.

Спілкуючись з батьками дітей з симптомами важкої адаптації, ми виходимо з того, що між хворими і дітьми існує сильна емоційна схильність і що вони ніколи не розлучалися протягом перших двох років життя. Це істотно впливає на поведінку дитини в період адаптації (афективні реакції при розлуці і зустрічі з близькими, відсутність інтересу до іграшок). Беручи до уваги результати діагностики адаптації дітей, було вирішено, що педагог і психолог повинні надавати групову підтримку дітям в період адаптації спеціальними заняттями - ігровими класами. Методичним посібником став матеріал,

представлений в посібнику А.Ронжина "робота психолога з дітьми у віці 2-4 років в період адаптації в дошкільних установах" [4].

При першому зборі ми бачимо, що 85% матерів дітей у віці до трьох років непрацездатні і перебувають у відпустці по зниженню ваги. Беручи цей факт до уваги, ми разом з вчителями і виховательками постаралися переконати батьків брати участь в громадських заходах разом зі своїми дітьми. Пояснюється, що основним завданням в період адаптації є стабілізація емоційного стану дітей, яке в силу віку і умов виховання не може швидко нормалізуватися без їх участі і допомоги. Під час ігрових сесій виявлено, що в найближчому майбутньому діти будуть охочіше спілкуватися з учителем, психологом, взаємодіяти зі своїми однолітками, обговорювати рухливі ігри в ігровій формі і проявляти активний інтерес до садів та іграшок.

Створивши систему з сім'єю, були розширені спектри ігор і занять (консультацій і тренінгів) зі звичайними сімейними вчителями. Робота проводилася в рамках двох досліджень: проведення масових заходів для груп з обговорення інформації про особливості психічного розвитку дітей, особливості розвитку серіалів, а також очікувані умови та наслідки їх подальшого розвитку; тренінги для занять з батьками спрямовані на оптимізацію відносин між дитиною і батьками, формування у батьків непотрібних відносин з дитиною, розвиток нових комунікативних навичок, які роблять дітей сприйнятливими до нових обставин. » [5]

План дій з психолого-педагогічної підтримки сім'ї:

1. групове консультування дитини перед вступом в дитячий сад, адаптація і пристосування до адаптаційного періоду що таке адаптація? Етапи адаптації. Проблеми з коригуванням періоду. Очікувані показники коригування

2.Групове навчання. Дитячий садок дитини в процесі адаптації змінюється на неадекватні споживчі позиції; розкриття інформації про дітей своїх батьків

3. групове консультування, як зменшити занепокоєння з приводу того, що дитина піде в дитячий сад. прихильність до матері нормальної дитини на етапі

розвитку дитини. Як вимірюється схильність і хвороба дитини? Незалежність. Як попрощатися з дитиною в групі.

4. групове навчання корисним і непотрібним правилам для життя моєї дитини в сім'ї. обговорення організації правил життя дитини в сім'ї. які правила корисні, а які ні. Які обмеження та заборони? Вправа для розвитку у пацієнтів здатності "зчитувати" емоційний стан дитини за допомогою міміки і пантоміми

5. групове консультування вимагає знань про раннє дитинство.

6. розвиток групового навчання з раннього віку. Складання карти розвитку дитини на період від 1 до 1,5 років; від 1,5 до 2 років; від 2 до 3 років.

7. групове навчання як я можу зрозуміти свою дитину? Взаємодія батьків з дітьми; гармонізація дитячо-батьківських відносин; усвідомлення особливостей психофізичного розвитку.

8. групове консультування.

9. Групове навчання. Труднощі у вихованні дітей в дитячому сприйнятті. Визначення основних проблем батьківства, складання списку проблем, загальне обговорення та пропонування "рецептів" для їх вирішення.

10. групова консультація. Трирічна криза. Що таке трирічна вікова криза (для мене)? Як правильно поводитися з дитиною. Чи чує ваша дитина ваші вказівки?

11. групових тренінгів для дорослих. Дитячий світ і світогляд. Ослаблення зв'язку свідомості між "світом" і дорослою дитиною (сприйняття, емоційні прояви, мотивація поведінки і т.д.). Аналіз причин поведінки дитини.

12. індивідуальних консультацій з поточних питань, що стосуються коригування процесу.

Рекомендації надаються фахівцем з психічного здоров'я, вихователем та медичним працівником.

Арт-терапія-це спеціалізована форма психотерапії, заснована на мистецтві, насамперед на візуальній та творчій діяльності. Основною метою арт-терапії є Гармонізація розвитку особистості через розвиток здатності до самовираження і самопізнання в процесі сприйняття і створення художніх

виробів, творчої діяльності. Арт-терапія - найпродуктивніший і незамінний вид психологічної роботи з дітьми, і сьогодні арт-терапія вважається одним з найбільш сприятливих, але ефективних методів, використовуваних педагогами. Так як існує також педагогічний напрямок арт-терапії, завданням якого є розвиток корекції, виховання і соціалізації.

Багатьом дітям з проблемами мовлення важко висловлювати свої почуття, емоції та думки, а також розуміти, що відчувають інші люди. Іноді це є причиною небажаної поведінки. Таким дітям легше налагодити діалог зі світом в процесі творчої діяльності. Але спочатку вам просто потрібно навчитися насолоджуватися живописом, ліпленням та дизайном.

Арт-терапія допоможе дитині знайти соціально прийнятний вихід агресії; налагодити контакти з людьми; розвинути самоконтроль і концентрацію; підвищити самооцінку.

В рамках програми психолого-педагогічного супроводу адаптації дітей раннього віку до умов дошкільної освіти також було вирішено впровадити проект з підтримки дітей у віці до 3 років.

Метою проекту є створення інноваційної моделі супроводу дітей віком від 1,5 до 3 років, які не відвідують дитячий садок, та їхніх батьків.

Цілі проекту:

- Екологічне опитування населення батьків та дітей, які не відвідують дитячий садок;
- підвищення психолого-педагогічної культури батьків;
- адаптація дітей до умов дитячого садка і раннє надання послуг соціалізації;
- надання теоретичної та практичної допомоги сім'ям з дітьми, які не відвідують дитячі садки;
- залучати батьків до активної співпраці;
- Пропагувати роль батьків у вихованні дітей;
- створення умов для спілкування дітей один з одним і з вчителями;
- популяризація заходів серед населення міста;

- Залучення зовнішніх організацій у взаємну взаємодію.

В рамках проекту були проведені наступні заходи: спільні заходи з дітьми та батьками, що стимулюють розвиток різних видів діяльності (рухової, мовної, ігрової, художньої); окремі заходи фахівців і вихователів дитячого садка з дітьми, що мають близьких батьків; організація дозвілля; вплив консультування та практична допомога медичних працівників.

Очікувані результати від покупки цієї моделі для дітей:

- соціально-психологічна адаптація дітей в суспільстві однолітків і дорослих;
- забезпечення емоційного розвитку дитини і створення внутрішніх передумов для довгострокового особистісного розвитку;
- розвиток соціальних навичок дитини в колективі і в спілкуванні один з одним.

Для батьків:

- розвиток компетенцій батьків в області розвитку і виховання дітей;
- об'єднання інтересів дітей в дитинстві з урахуванням нових обставин (прийом дітей в дошкільні установи);
- розширення можливостей для дітей відчутти себе ближче до своїх батьків;
- Підвищення психолого-педагогічної культури батьків; - активна участь батьків в освітньому процесі.

Для вчителів:

- підвищення компетентності шкільних вчителів, підвищення якості педагогічної роботи;
- об'єднання і реалізація ініціатив соціально активних батьків в області розвитку і виховання дітей.

Для управління освітою:

- зростаючий інтерес з боку сімей та громад полягає у наданні дошкільної освіти дітям віком від 1,5 до 3 років;

- система соціального партнерства сімей, дошкільних установ і соціальних інститутів створює умови для розвитку і виховання дітей;

- розробка механізмів побудови системи взаємодії сімей, особливих дітей віком 1,5-3 років з дошкільними закладами та соціальними групами міста.

Для реалізації цього проекту очікується активна участь компанії.

Проект був реалізований відповідно до календарного плану. Усі заходи отримали зворотній зв'язок від батьків, дітей, медичних працівників та соціальних партнерів. Особливим досвідом стали такі заходи, як семінари вчителів, які навчали батьків та дітей моделюванню, нестандартному дизайну та цікавій руховій активності. Для членів клубу було відкрито майстер-клас для дошкільників зі степ-аеробіки.

ВИСНОВОК

Дипломна робота розкриває педагогічні передумови успішної адаптації дітей раннього віку до дошкільної освіти.

Було викладено теоретичні основи вивчення умов, що забезпечують успішну адаптацію дітей раннього віку до дошкільної освіти.

Описано ранній розвиток дітей в контексті сучасної освіти. Було відзначено, що з урахуванням сучасних тенденцій у педагогіці раннього дитинства компетентні та активні підходи є основою для підвищення якості освітньої діяльності у сфері охорони здоров'я. Ці підходи визначають точку зору на освітнє середовище як простір для соціалізації дитини та її структурні компоненти, де характер, зміст і спосіб взаємодії між дорослим і дитиною є пріоритетними для досягнення орієнтирів, що ведуть до досягнення мети. Діяльнісний підхід фокусує вчителів на спостереженні та аналізі поведінки дітей, а не на результатах виконання спеціальних завдань.

Розкриваються питання психолого-педагогічного аспекту проблеми адаптації дітей раннього віку до умов дошкільної освіти. Було підкреслено, що дошкільні установи для дітей повинні бути реальною, а не декларованою відкритою системою, яка зобов'язує батьків і педагогів будувати свої відносини на основі співпраці і довіри, виходячи виключно з інтересів дітей. У контексті проблеми адаптації це емоційне благополуччя. Успіх такої співпраці багато в чому залежить від ставлення сім'ї та дитячого садка один до одного. У той же

час обидві сторони повинні допомагати один одному адаптувати дитину до дошкільної організації – як дитячого садка, так і сім'ї.

Описано проблеми і особливості взаємодії з батьками малюків в дошкільних установах. Розуміння поняття "взаємодія" показує, що це досить складний, багатогранний і багатоаспектний процес взаємної активності і співпраці, успіх якого визначається педагогічною діяльністю, цілями навчання і освітніми завданнями в контексті педагогічної діяльності. Дане положення розкриває взаємодію з точки зору комунікації як процес встановлення і розвитку контактів людей, які виникають в результаті потреб у спільній діяльності і включають обмін інформацією (інформаційний процес), вироблення загальної стратегії взаємодії, взаємне сприйняття, співпереживання і розуміння один одного. Комунікація є спілкування, а форма - це процес взаємодії.

Були розглянуті методичні особливості створення умов для успішної адаптації дітей до перебування в дошкільних установах.

Аналізуючи адаптацію дітей до дошкільних закладів як об'єкт міждисциплінарного дослідження: аналіз соціально-психологічних факторів, було виявлено, що педагогічний аспект вивчення процесу адаптації дітей до здоров'я як міждисциплінарного об'єкта полягає в тому, що, незважаючи на високі вимоги до основних засобів дошкільної освіти, вихователі дитячих садків, як правило, не хочуть, щоб їхні діти були залучені в процес адаптації до здоров'я як міждисциплінарного об'єкта.

Таким чином, ми відзначаємо, що соціально-психологічні чинники, що формують особливості взаємин дітей з батьками і педагогами, вносять значний вклад в процес адаптації дітей до умов організації дошкільної освіти. Адаптацію до здоров'я слід розглядати в перспективі як міждисциплінарний об'єкт вивчення, беручи до уваги медичні, соціальні, виховні та соціально-психологічні аспекти.

При описі методичної підтримки вчителів у розвитку дітей було відзначено, що суть методичної підтримки полягає в тому, щоб допомогти

вчителям вибрати способи вирішення проблем, що виникають в ситуації освітньої діяльності. При організації такої підтримки важливо враховувати не тільки проблеми, а й успіхи вчителів, результати їх педагогічної діяльності, рівень професійної компетентності у вихованні та навчанні дітей, пріоритети, інтереси і потреби, а також досвід роботи. Методична підтримка педагогів у розвитку дітей від одного до трьох років включає розробку методичних рекомендацій щодо проведення діагностики в молодших вікових групах, проектування розвиваючого предметно-просторового середовища, організації різних видів дитячої діяльності, співпраці з батьками дошкільнят. Основними формами методичної підтримки є індивідуальні та групові консультації, майстер-класи, практикуми, круглі столи, майстер-класи для педагогів, які сприяють розвитку професійної компетентності педагогів в області виховання і тренінгу дітей раннього віку.

Описуючи створення соціально-педагогічного середовища для адаптації дітей молодшого віку до дошкільної освіти, він вказав, що соціально-педагогічний супровід адаптації дітей дошкільного віку до середовища організації дошкільної освіти слід розглядати як систему цілеспрямованої професійної діяльності, спрямованої на створення сприятливого середовища, що сприяє до успішної освіти, виховання і розвитку маленьких дітей. Сприяє вихованню і соціалізації дітей в період адаптації. Передумовами ефективності впровадження даної системи роботи є безперервність і послідовність етапів, спрямованих на досягнення різних цілей і змісту, заснованих на інтеграції всіх суб'єктів педагогічного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдеєва Н.М. Адаптація дитини до дошкільного закладу: вплив матері. *Сучасна дошкільна освіта. Теорія та практика*. 2013. №2 (34). С. 20-27.
2. Авдеєва, Н. В., Хаймовська, Н. А. Розвиток образу себе та прихильності у дітей від народження до трьох років у сім'ї та вдома дитини. Харків, 2003. 152 с.
3. Белінова Н.В., Барінова Є.С., Бикова І.Г. Нетрадиційні форми взаємодії з сім'єю педагога дошкільної освіти. *Особистість, сім'я та суспільство: питання педагогіки та психології*. 2014. №39-1. С. 18-24.
4. Белінова Н.В., Бічева І.Б., Красильникова Л.В., Ханова Т.Г. Науково-дослідна робота магістрантів, навчально-методичний посібник. Харків, 2017. 80 с.
5. Белінова Н.В., Ліхтарьова О.В. Проектування простору ефективного співробітництва дошкільної освітньої організації із соціумом. *Державний радник*. 2019. №1 (25). С. 79-83.
6. Бічева І.Б. Розвиток професійної компетентності педагогічних кадрів дошкільних навчальних закладів: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Вінниця, 2003.

7. Бічева І.Б., Гладкова Н.М. Актуальність правового виховання у дошкільній освітній організації. *Перспективи науки та освіти*. 2017. №5 (29). С. 45-49.
8. Бічева І.Б., Гладкова Н.М., Царьова І.А., Каргіна Є.В. Проєктування системи правового виховання учасників правових відносин у дошкільній освітній організації. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2017. №57-5. С. 24-30.
9. Бічева І.Б., Муравйова І.А. Взаємодія з батьками дітей раннього віку під час адаптації до дошкільної освітньої організації. *Дитячий садок від А до Я*. 2017. №6 (90). С. 48-56.
10. Бічева І.Б., Муравйова І.А. Проблеми та особливості взаємодії з батьками дітей раннього віку у дошкільній освітній організації. *Перспективи науки та освіти*. 2017. №6 (30). С. 87-91.
11. Бічева І.Б., Терьохіна А.Є., Удовіка А.В. Емоційне благополуччя дошкільника як умова розвитку ціннісного ставлення до свого здоров'я. *Дитячий садок від А до Я*. 2017. № 1 (85). С. 6-10.
12. Бічева І.Б., Філатова О.М. «Безпека освітнього середовища» як категорія сучасного професійно-педагогічного знання. *Вісник Харківського університету*. 2017. №1 (18). С. 8-12.
13. Бічева І.Б., Філатова О.М. Проєктування управлінських компетенцій керівника дошкільної освіти. *Вісник університету*. 2019. Т. 7. №1 (26). С. 7.
14. Бічева І.Б., Хижна А.В., Дерев'янка М.Д., Юферова М.А. Визначення структури соціальної компетентності керівника дошкільної освіти. *Світ науки*. 2018. №5. С. 6.
15. Божович Л.І. Особистість та її формування у дитячому віці. Харків, 2008.
16. Боулбі, Дж. Прихильність. М: Гардаріки, 2003. 477 с.
17. Бриш, К. Х. Терапія порушень уподобання: від теорії до практики. Київ, 2014. 316 с.

18. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. Київ, 2008.
19. Виготський Л.С. Психологія розвитку дитини. Київ, 2004.
20. Виноградова Н.А., Мікляєва Н. В. Методична робота у дошкільному освітньому закладі. Київ, 2018. 219 с.
21. Виноградова Н.А. Взаємодія індивіда та суспільства: діалогічний аспект. *Вісник ОДУ*. 2005. №10. Т. 1. С. 31-37.
22. Галігузова Л.М. Виховання та розвиток дітей віком від 2 до 3 років: методичний посібник для педагогів дошкільних освітніх закладів. Суми, 2007. 141 с.
23. Галігузова Л.М. Педагогіка дітей раннього віку Київ, 2007. 301 с.
24. Галігузова Л.М., Мещерякова-Замогильна С.Ю. Дошкільна педагогіка. Харків, 2016. 284 с.
25. Державний освітній стандарт дошкільної освіти. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 02.04.2022).
26. Ельконін Б.Д. Введення у психологію розвитку. Київ, 2014.
27. Закон «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.03.2022).
28. Захарова, Е. І. Емоційна сторона дитячо-батьківської взаємодії. *Психолог у дитячому садку*, № 1, 2002. С. 41-60.
29. Зобніна, Т. В., Моторина, Н. В. Прояв батьківського відношення в особливостях емоційної взаємодії матерів та їхніх дітей раннього віку. *Педагогіка. Психологія. Соціокінетика*, т. 23, № 1, 2017. С. 52-55.
30. Кожевнікова В.В. Підходи до виховання та розвитку дітей раннього віку (огляд варіативних моделей освітнього середовища). *Педагогічний журнал*. №4, 2017. С. 100-113.
31. Кондаков І.М. Психологічний словник 2000. Суми, 2003. 508 с.
32. Корольова С.В. Соціально-педагогічне проектування процесу соціальної адаптації дітей раннього віку у дошкільному навчальному закладі: навчальний посібник. Ужгород, 2018. 110 с.

33. Корсун Т.А. Психолого-педагогічні умови успішної адаптації до ЗДО . *Педагогічний досвід: теорія, методика, практика*. 2014. №1 (1). С. 59-63.
34. Кузьмін, С. С. Взаємозв'язок особистісних особливостей вихователя із ефективністю взаємодії педагога з дітьми дошкільного віку. Результати регіонального дослідження. аналітичний звіт. Інститут розвитку освіти. Київ, 2019. 22 с.
35. Лапіна І.В. Адаптація дітей при вступі до дитячого садка: програма, психолого-педагогічний супровід. Вінниця, 2015. 128 с.
36. Лімонова І.В. Соціально-культурна адаптація дітей двох-трьох років: фактори та умови. *Сучасні проблеми науки та освіти*. 2015. №1-1. С. 848-854.
37. Мардахаєв Л.В. Соціальна педагогіка: підручник Київ, 2005. 269 с.
38. Мардахаєв Л.В. Соціально-педагогічне супроводження та підтримка людини у життєвій ситуації. *Педагогічна освіта та наука*. 2010. №6. С. 4-10.
39. Маслоу А.Х. Мотивація та особистість. Суми, 2016. 400 с.
40. Моторина, Н. В. () Дослідження факторів, що сприяють розвитку тяжкого ступеня адаптації до умов дошкільної освітньої організації у дітей раннього віку. *Сучасні дослідження соціальних проблем*, №3 (47), 2015. С. 49-60.
41. Найбауер А.В., Куракіна О.В. Мама поруч. Конспекти ігрових сеансів із дітьми раннього віку у центрі ігрової підтримки розвитку дитини: Методичний посібник. Миколаїв, 2017. 336с.
42. Новицька В.А. Методичний супровід вихователя за умов сучасного дошкільного навчального закладу: Автореф. ... канд. пед. наук. Суми, 2007. 20 с.
43. Печора К.Л. Діти раннього віку у дошкільних закладах. Київ, 2017.
44. Печора К.Л., Пантюхіна Г.В., Голубєва Л. Г. Діти раннього віку у дошкільних закладах. Харків, 1986. 144 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика визначення нервово-психічного розвитку дитини (К.Л.Печора, Г.В.Пантюхіна) Розуміння мови.

Дитина розуміє зміст казок та розповідь про події, які сама не бачила, але з окремими елементами знайома. (Вік 3 роки)

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. Педагог читає казку «Курочка Ряба».

Очікуваний результат: дитина з цікавістю слухає педагога, відповідає на його питання про зміст казки (якщо дитина на запитання не може відповісти (не розмовляє), педагог задає питання, що наводять, і просить показати об'єкт або ситуацію на картинках книги).

Дитина розуміє зміст картинок із прихованим змістом. (вік 4 роки)

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. Педагог показує дитині сюжетні картинки та просить розповісти, що сталося на цій картинці. Очікуваний результат: дитина з цікавістю розглядає картинку, розповідає, що сталося на зображенні (описує дію). (Якщо дитина неспроможна описати словами дію на малюнку, робить це з допомогою жестів, міміки, окремих звуків. Педагог надає напрямну допомогу).

Активне мовлення

Дитина починає використовувати складні пропозиції. Задає питання «Чому?», «Коли?» (3 роки)

Методика обстеження: природна ситуація. Педагог розмовляє з дитиною на будь-яку близьку йому тему або провокує дитину за допомогою картинки. Очікуваний результат: хоча б раз у своїй промові дитина використовує складну пропозицію або відповідає на питання педагога. Дитина ставить запитання «Чому?», «Коли?»

Дитина під час розгляду картинок відповідає питанням педагога, використовує багатослівні пропозиції. (4 роки)

Методика обстеження: педагог пропонує дитині розглянути сюжетні картинки та розповісти, що побачив на картинках.

Очікуваний результат: дитина розповідає, що бачить на картинках, використовуючи багатослівні речення.

Сенсорний розвиток

Дитина у своїй діяльності використовує фігури шляхом з'єднання.

Матеріал: підлогова мозаїка, зображення нескладних предметів (квітка, хмара, метелик). (3 роки)

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. Педагог дає дитині мозаїку, зразок та пропонує виконати відповідні малюнки.

Очікуваний результат: дитина правильно складає малюнок із мозаїки за зразком.

Дитина називає 4 основні кольори (3 роки)

Матеріал: 8 однотонно пофарбованих предметів (по 2 однакові кольори), різної форми.

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог показує дитині один предмет за іншим і запитує: "Якого кольору кубик?" Кольори чергуються. (якщо дитина не може вимовити назву кольору, педагог просить: "Покажи червоний кубик")

Очікуваний результат: дитина правильно називає (показує) хоча б по одному разу 4 основні кольори.

Дитина класифікує 2 групи предметів.

Матеріал: 4 картинки із зображенням фруктів, 4 картинки із зображенням квітів, 2 площинні паперові кошики.

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині розкласти фрукти та квіти у кошики таким чином, щоб в одному кошику були лише фрукти, а в іншому лише квіти.

Очікуваний результат: дитина класифікує групи предметів, правильно розкладає фрукти та квіти у кошики.

Дитина називає 6 кольорів (червоний, синій, зелений, жовтий, блакитний, рожевий). (4 роки)

Матеріал: 12 однотонно забарвлених предметів (по 2 однакові кольори), різної форми.

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог показує дитині один предмет за іншим і запитує: "Якого кольору кубик?" Кольори чергуються. (якщо дитина не може вимовити назву кольору, педагог просить: "Покажи червоний кубик")

Очікуваний результат: дитина правильно називає (показує) хоча б один раз 6 кольорів.

Гра та дії з предметами

У дитини з'являються елементи рольової гри. (3 роки)

Матеріал: кермо для водія, елементи ряження (фуражка для водія).

Методика обстеження: що провокує ситуація. В ігровому куточку підібрано атрибути для різноманітних сюжетних ігор. Педагог пропонує дитині погратись із цими атрибутами.

Очікуваний результат: дитина відображає будь-який сюжет, виконує роль, яку визначає словом, у своїй використовує предмети –заступники і уявні предмети.

Методика обстеження: що провокує ситуація. Дорослий спостерігає за грою дитини, питає її: «Хто ти?»

Очікуваний результат: дитина питання дорослого називає свою роль відповідно до виконуваним дією.

Дитина грає у рольові ігри з двома-трьома дітьми, розподіляючи ролі та виконуючи їх.

Методика обстеження: спостереження за грою дитини в умовах групи, чи є у дитини партнери з гри, чи дитина бере на себе роль і виконує її відповідно до ситуації.

Очікуваний результат: дитина грає у рольові ігри з дітьми, виконує певну роль відповідно до ситуації.

Дитина складає розрізну картинку із 3-4 частин. (4 роки)

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині зібрати розрізну картинку у з 3-4 частин.

Очікуваний результат: дитина збирає розрізну картинку із 3-4 частин самостійно.

Рухи

Дитина переходить через палицю або мотузку, горизонтально підняту над підлогою на висоту 30-35 см. (3 роки)

Матеріал: палиця довжиною 70 см – 1 м або мотузка.

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. На стіні або ніжці стільця, столу зробити позначки необхідної висоти (10 см) для палиці. Палицю або мотузку можна закріплювати на цій висоті або тримати в руці.

Дитині пропонують переступити через ціпок.

Очікуваний результат: дитина переступає через ціпок без підтримки.

Дитина вміє підстрибувати на двох ногах, просуваючись уперед. (4 роки) Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині, стрибаючи доріжкою на двох ногах (обмеженою двома шнурами), дострибати до кеглі.

Очікуваний результат: дитина стрибає на двох ногах із просуванням уперед.

Навички

Дитина самостійно одягається, може застібати гудзики, зав'язувати шнурки за допомогою дорослого. (3 роки)

Методика обстеження: ситуація природна (під час одягання). За потреби дорослий допомагає застібати гудзики або зав'язувати шнурки.

Очікуваний результат: дитина самостійно одягається. Іноді можлива незначна допомога з боку дорослого при застібці гудзиків або зав'язуванні шнурків.

Дитина користується серветкою в міру потреби без нагадування. (3 роки) Методика обстеження: природна ситуація (під час годування).

Очікуваний результат: якщо обличчя чи руки забруднилися, дитина сама користується серветкою.

Дитина самостійно застібає гудзики, блискавки, зав'язує шнурки; (4 роки) Методика обстеження: ситуація природна (під час одягання). За потреби дорослий допомагає зав'язати шнурки.

Очікуваний результат: дитина самостійно одягається. Іноді можлива незначна допомога дорослого при зав'язуванні шнурків.

Дитина їсть із дрібного посуду, користується виделкою. (4 роки).

Методика обстеження: природна ситуація (під час їди).

Очікуваний результат: дитина самостійно їсть із дрібного посуду, користується вилкою.

Конструктивна діяльність

Дитина робить складні будівлі («гараж», «будинок із трубою та дверима», «диван») (3 роки).

Матеріал: 4 цеглини, 1 кубик, 1 призма, 1 циліндр, сюжетна іграшка, машинка.

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині збудувати «будинок з трубою», «гараж», «диван».

Очікуваний результат: дитина робить складні сюжетні споруди (гараж, будинок, диван), називає їх та обіграє.

Дитина планує свої споруди, використовує різні будівельні деталі відповідно до їх конструктивних властивостей (4 роки)

Матеріал: сюжетні іграшки (лялька, собачка, слоник), машинка, різноманітний будівельний матеріал (кубики, цеглинки, призми, циліндри). Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині збудувати всім іграшкам свої будиночки.

Очікуваний результат: дитина самостійно робить складні сюжетні будівлі, кожному буде свій будиночок, що відповідає розмірам іграшок. Обіграє свої будівлі, сам буде гараж для машини.

Образотворча діяльність Малювання.

Дитина за допомогою олівця або фарб зображує прості предмети і називає їх (3 роки)

Матеріал: аркуш паперу, олівець або фарби (гуаш).

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині намалювати «сонечко», «м'ячик», «сніговик».

Очікуваний результат: дитина зображує якийсь предмет і обов'язково називає його. Малюнок повинен мати схожість із названим предметом.

Дитина з допомогою олівця чи фарб зображує предмети, які з кількох частин (будинок, машина, поїзд) і називає їх.(4 года)

Матеріал: аркуш паперу, олівець або фарби (гуаш).

Методика обстеження: що провокує ситуація. Педагог пропонує дитині намалювати «будиночок», «машину», «поїзд».

Очікуваний результат: дитина зображує якийсь предмет і обов'язково називає його. Малюнок повинен мати схожість із названим предметом.

Ліплення.

Дитина за допомогою пластиліну зображує прості предмети і називає їх.(3 роки).

Матеріал: шматок пластиліну циліндричної форми, довжиною 4-6 см, діаметром 1,5-2 см.

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. Педагог дає дитині шматок пластиліну у вигляді циліндра та пропонує виліпити «колобка», «морквину» або «грибок».

Очікуваний результат: дитина ліпить із пластиліну будь-який предмет і обов'язково називає його, при цьому виріб повинен мати схожість із названим предметом.

Дитина з допомогою пластиліну зображує предмети, які з кількох частин, і називає их.(4 року).

Матеріал: шматок пластиліну циліндричної форми, довжиною 4-6 см, діаметром 1,5-2 см.

Методика обстеження: спеціально підготовлена ситуація. Педагог дає дитині шматок пластиліну у вигляді циліндра та пропонує виліпити «пташку», «гусеницю» або «сніговика».

Очікуваний результат: дитина ліпить із пластиліну будь-який предмет, що складається й із кількох частин, і обов'язково називає його, при цьому виріб повинен мати схожість із названим предметом.

Соціальний розвиток

Дитина виявляє самостійність, незалежність, часто вживає "я сама". (3 роки) Методика обстеження: природна ситуація. Педагог підтримує самостійність дитини, її ініціативність, дає позитивні оцінки її «творчої діяльності».

Очікуваний результат: дитина виявляє самостійність.

Дитина у діяльності починає ставити мету, зіставляючи між собою окремі мотиви дії (4 роки).

Методика обстеження: природна ситуація. Педагог спостерігає, які цілі ставить перед собою дитина і якими способами досягає цієї мети.

Очікуваний результат: дитина ставить собі за мету.

Додаток Б

АНКЕТА для батьків «Чи готова ваша дитина до вступу до дитячого садка?»

ПІБ дитини _____

Дата народження _____ Скільки повних років _____

1. Який настрій переважає у дитини останнім часом у домашній обстановці?

(потрібне підкреслити)

Бадьоре, врівноважене - 3 бали

Нестійке - 2 бали

Пригнічене - 1 бал

2. Як Ваша дитина засинає? (потрібне підкреслити)

Швидко, спокійно (до 10 хв) – 3 бали

Довго не засинає - 2 бали

Неспокійно - 1 бал

3. Чи використовуєте Ви додатковий вплив при засинанні дитини

(заколювання, колискові та ін.)? (потрібне підкреслити)

Так - 1 бал Ні - 3 бали

4. Яка тривалість денного сну дитини? (потрібне підкреслити)

2 год - 3 бали

1 год - 1 бал

5. Який апетит у Вашої дитини? (потрібне підкреслити)

Гарний - 4 бали

Виборчий - 3 бали

Нестійкий - 2 бали

Поганий - 1 бал

6. Як ставиться Ваша дитина до висаджування на горщик? (потрібне підкреслити)

Позитивно - 3 бали

Негативно - 1 бал

7. Чи проситься Ваша дитина на горщик? (потрібне підкреслити)

Так - 3 бали

Ні, але буває сухий - 2 бали

Ні і ходить мокрий - 1 бал

8. Чи є у Вашої дитини негативні звички? (потрібне підкреслити)

Смокче пустушку або смокче палець, розгойдується (вказати інше) - 1 бал

Ні - 3 бали

9. Чи цікавиться дитина іграшками, предметами будинок та в новій обстановці? Так - 3 бали

Не завжди - 2 бали

Ні - 1 бал

10. Чи виявляє дитина інтерес до дій дорослих? (потрібне підкреслити)

Так - 3 бали

Іноді - 2 бали

Ні - 1 бал

11. Як Ваша дитина грає? (потрібне підкреслити)

Вміє грати самостійно - 3 бали

Не завжди - 2 бали

Не грає сам - 1 бал

12. Які стосунки з дорослими? (потрібне підкреслити)

Легко йде на контакт - 3 бали

Виборче - 2 бали

Важко - 1 бал

13. Які стосунки з дітьми? (потрібне підкреслити)

Легко йде на контакт - 3 бали

Виборче - 2 бали

Важко - 1 бал

14. Як ставиться до занять: уважний, усидливий, активний? (потрібне підкреслити)

Так - 3 бали

Не завжди - 2 бали

Ні - 1 бал

15. Чи є у дитини впевненість у собі (потрібне підкреслити)

Є - 3 бали

Не завжди - 2 бали

Ні - 1 бал

16. Чи має дитина досвід розлуки з близькими? (потрібне підкреслити)

Переніс розлуку легко - 3 бали

Важко - 1 бал

Не було

17. Чи є у дитини афективна прихильність до будь-кого з дорослих? (потрібне підкреслити)

Є - 1 бал

Ні - 3 бали.

Прогноз адаптації:

Дитина готова до вступу в ДОП - 55-40 балів;

Умовно готова - 39-24 бали; Не готова
- 23-16 балів.

Ак ти вн іст ь	У грі																
	У мовленні: Активна пасивна																
Настрій																	

Умовні позначення: добре –

погано –

Нестійко -

Висновки: _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____